

TOKODY ILONA KODÁLY-MŰVEIVEL VALÓ KAPCSOLATÁRÓL ÉS EGY FÉL ÉVSZÁZADOS JUBILEUMRÓL

Tokody Ilona

Édesapjától tanulta az első népdalokat, s már gyerekként is számos Kodály-feldolgozást ismert, majd a kórusműveit dalolta lelkesen a középiskola, s aztán a Zeneakadémia énekkarában. Így amikor meghirdették a Kodály-énekversenyt, egyértelmű volt számára, hogy indulnia kell a megmérettetésen, s éppen fél évszázada, 1972 decemberében nyerte el az első díját, amelynek rögtön utána az első rangos külföldi, amszterdami felkérését is köszönhette. Tokody Ilonát pályáján végigkísérték a zeneszerző művei, s ma is szívesen veszi elő egy-egy dalát. Az ötven esztendő előtti tiszteleg a szeptember közepén Mohorán, a Tolnay Klári Emlékházban nyílt különleges tárlat is, amely az énekesnő képeit, családi relikviáit mutatja be, árnyalt és rendhagyó portrét rajzolva a világjáró szopránról. S bár a kiállítás tére bezár, tavasztól ismét várja az érdeklődőket. Tokody Ilonával az egykori, pályáját indító énekversenyről, s arról is beszélgettünk, miért nem énekelt soha színpadon Kodály daljátékaiban, s emellett szó esett összegzésről és arról is, mennyire van jelen a mindennapjaiban ma is, szünet-szakadatlan a zene.

-Zeneakadémista volt még, amikor a Kodály-énekverseny zajlott. Hogyan készült fel rá, s milyen darabokat válogatott?

-Amikor meghirdették a megmérettetést, Varasdy Emmi és Sipos Jenő, akik a tanáraink közé tartoztak, rögtön arra biztattak, induljak, és hozzátették azt is, segítenek a művek összeválogatásában. Volt még egy fél évünk a versenyig, így be is értek a darabok, bár hozzá kell tegyem, hogy én már gyerekkoromtól

rendszeresen énekeltem Kodály darabjait. Édesapám, aki amatőr módon tanult hegedülni, de nagyon szépen muzsikált, szerette és rendszeresen játszotta is a műveit. Kodály volt a mindene, különösen a Galántai táncokat hallgatta gyakorta. S nemcsak zeneszerzőként, népdalgyűjtőként csodálta a komponistát, hanem a karakánsága miatt is felnézett rá, azért, ahogyan kiállt másokért, valamint az általa vallott értékekért. Így már én is kiskoromtól fűjtam a népdal-feldolgozásait. Később, iskolásként a Tömörkény Gimnáziumban a kórus tagja lettem, s a Mihálka György karnagy vezette énekkarral, az én szólómmal első díjat is szereztünk például a Gyulai Kórusfesztiválon. A megmérettetésen előadott műsorban számos Kodály-darab akadt. A Zeneakadémián az első években ugyancsak benne voltam az énekkarban, s természetesen a repertoár jelentős részét alkották Kodály művei. Úgy vélem, ennek is köszönhető, hogy 1972-ben maximális pontszámmal megnyertem a versenyt, amelyre sokan, még a környező országokból is jelentkezték. No meg persze, hálás lehettem Varasdy Emmi és Sipos Jenő rengeteg segítségével is. Mindhárom fordulóban szerepeltek Kodály-dalok, s az elsőnek Kecskemét, a másodiknak Debrecen, a zárórésznek pedig Budapest, a Zeneakadémia Nagyterme adott otthont. A zsűrinek Kodály özvegye, Péczely Sarolta mellett az akkor már Londonban élő Andai Piroska, valamint Petrovics Emil is tagja volt. Az én programomban a Kocsi szekér, kocsi szán, a tenor-torokra írt Várj meg madaram, s természetesen a Csitári hegyek alatt kezdetű dal is szerepelt. Ettől kezdve ezt a művet aztán szinte egyetlen koncerten sem hagyhattam ki a ráadások közül, valahogy összeforrt velem... Maximális pontszámmal lettem az első, utánam Sass Sylvia következett, s miután a férfiak között nem hirdettek nyertest, így megosztva ő kapta a másik első díjat.

Tokody Ilona - Kodály: Nausikaa (2:53)

Kodály Zoltán: Nausikaa

Tokody Ilona (ének), Jandó Jenő (zongora)

1975

A csitári hegyek alatt - Tokody Ilona, Simándy József (4:21) (Képhiha)

Kodály: Székely fonó - A csitári hegyek alatt - Tokody Ilona, Simándy József

-Még csak 19 éves volt, és megismerte az országot...

-Így igaz, hiszen az összes forduló közvetítette a televízió. Ráadásul ennek a versenynek köszönhettem az első rangos külföldi felkérésemet, hiszen a zsűri tagja volt egy hollandiai impresszárió, aki rögtön karácsonyra felkért egy amszterdami, szintén televízióban közvetítette hangversenyre, amelyen a Kacagó dalt, Oscar áriáját is énekeltem, s azért is emlékszem erre ilyen jól, hiszen hatszáz guldent kaptam érte, ami nagyon komoly összeget jelentett egy fiatal főiskolásnak... Az az

esztendő volt életem egyik legszebb éve. S Kodály művei ezt követően is állandóan jelen voltak a pályámon. A népdalfeldolgozásai, az az egyszerű, tiszta hang, amit képviselt, mindig fontos volt számomra. A daljátékaiból énekeltem szinte mindent, temérdek dalát műsorra tűztem. A legkedvesebbek közé tartozik a Nausikaa, amely azért is különleges, hiszen édesapám, aki amatőr régész is volt, rengeteget mesélt nekem gyerekként az Odüsszeiáról, így magával ragadott a története. S ahogy Kodály a tenger morajlását, az elveszett szerelmes miatti bánatot zenébe önti, mindig mély hatást gyakorol rám... Az a három és fél perc egy teljes életet képes elmesélni.

[Tokody Ilona | operaénekes - Akadémikusok](#)

-Színpadon azonban egyik daljátékában sem szerepelt. Mi volt ennek az oka?

-Nem osztották rám Örzsét, pedig vidéki, tanyasi lányként szívesen életre keltettem volna, akár a Leányt a Székely fonóból... Sajnálom, hogy a szerepek kimaradtak, érdekes egyébként, hogy a Gianni Schicchi Laurettáját sem énekeltem itthon színpadon, csak a vizsgán, a Puccini-operával Bécsben debütáltam, Micaelát is csak a szegedi szabadtéren énekeltem. Emblematikus szerepek, valahogy mégis kimaradt a hazai színpadi fellépés... De a szerencsére Kodály-daljátékainak dalai rendszeresen felhangoztak így is az előadásomban - koncerteken. Nagy kár, hogy a kórus volt az igazi szerelme, s nem írt egy operát is... Énekesként, tanárként is igazán követendőnek tartom mindazt, amit vallott, hiszen Kodály mindig hangsúlyozta, nagyon fontos, hogy a zene mellett a testedzésre is figyeljünk. Mindig felhívta a fiatal zenészek, énekesek figyelmét arra, hogy naponta töltsenek több órát mozgással, menjenek a friss levegőre is. Zseni volt, olyan kimagasló művész, amilyen kevés születik. Ezért is örülök, hogy most, a 140. évforduló kapcsán minden nap felhangzanak a rádióban a művei.

-A Kodály-énekversenyen elért győzelme volt az apropója a szeptember közepén nyílt tárlatnak. Mi mindent láthatnak az érdeklődők a Tolnay Emlékházban?

-A kiállítás ötlete kedves barátomtól, Balla István festőművésztől származik, ő vetette fel, hogy ez a jubileum remek apropó egy tárlathoz. István egyébként a Tolnay Klári Emlékház motorja Mohorán, ahol a színésznőről állandó kiállítás látható. Több tárlatmegnyitóján is felléptem már, így szívesen mondtam igent a felkérésére. István összeválogatta a fotókat, szerepképeket, portrékat, amelyeket a fia, Balla Bence Ferdinánd digitalizált, restaurált, s ezek mellett a felnagyított fotográfiák mellett néhány családi relikviát is láthatnak az érdeklődők. Édesanyám házában olyan dolgokra leltem, mint a kiskori képeim, a famíliám réges-régi fotói, gyerekkori játékpuskám, a nagyszüleim esküvői fátyla, koszorúja, a hatalmas abakusz, amelyen az első összeadás-kivonást tanultam, a háromkerekű biciklim, az Orion-táskarádióm, a tangóharmonika, a kis hegedűm vagy a kedvenc mackóm. De megtaláltam az első áldozó fátylamat, szent képeket, szenteltvíz-tartót, imakönyveket is, tényleg különleges tárgyak bukkantak elő. A bemutató része emellett két színpadi kosztümöm, s a kalocsai ruhám is. A megnyitó házigazdája Marton Árpád kulturális író volt, s olyan kollégákkal idéztük fel a múltat, mint Nagy Viktor rendező, Rátkai Erzsébet jelmeztervező, s három kedves tenor partner: Berkes János, Kelen Péter és a férjem, Muskát András.

Tokody Ilona-Muskát András: Puccini: Tosca - Tosca és Cavaradossi duettje (6:32)

Tokody Ilona-Muskát András: Puccini: Tosca - Tosca és Cavaradossi duettje

Nagy örömet jelentett, hogy akadt zenei betét is, Ember Csaba zongorázott, Klenyán Csaba klarinétművész és Kanyó András fuvolaművész is muzsikált, arra is emlékeztetve, hogy annak idején magam is fuvolistaként kezdtem a zenélést. Velük hármukkal egyébként szinte minden nyáron találkozunk, hiszen a balassagyarmati nemzetközi zenei táborban együtt foglalkozunk a fiatalokkal, s az Ember Csaba szervezte sorozat idén már a 35. évfordulóját ünnepelhette. Mindig nagy öröm a sok tehetséges fiattal dolgozni, akik a kurzusok résztvevői, látni a fejlődésüket, s olyan jó együtt muzsikálni a közös koncerteken. Nagyon megható volt számomra, hogy szívesen jöttek el egy kiállításra is, hogy a játékkal köszöntsenek. A mohorai bemutató november 1-jéig látható, majd télre bezárt, de áprilistól ismét megnyitja a kapuit, három hónapra. Örülnék, ha ezt követően máshol is megtekinthetnék az érdeklődők, hiszen 2023-ban kerek évfordulót köszönthetnek!

Hungarian Opera Gala - ILONA TOKODY Celebration - Donde lieta usci (4:18)

-Amikor gyűjtötte a tárlat anyagát, mennyire jelentett mindez visszatekintést az elmúlt fél évszázadra?

-Sok egykori történet jutott eszembe most, főleg a gyerekkoromból, s Szegeddel, a tanyavilággal kapcsolatos emlékek bukkantak elő. Persze emellett sok előadásra is visszagondoltam, külföldi és hazai partnerekre, karmesterekre, rendezőkre. S ahogy elmerengtem a múlton, arra jutottam, hogy minden úgy van jól, ahogy van. S bár sok mindenért nagyon meg kellett szenvedni, ha újrakezdeném, akkor sem csinálnám másképp. Igyekeztem persze 'bölcslülni' az elmúlt évtizedek alatt, s próbálom megfogadni a dalai láma tanácsát, s nem a múltban és a jövőben, hanem a jelenben élni. S örülni a mindennapi szépségeknek, az élet apró örömeinek. Mostanában a hangszeres zene kapcsol ki igazán. Ha énekest hallok, akkor azonnal dolgozni kezdek, elemzem, figyelem a technikát, a megformálást, míg az instrumentális zene megnyugtat, elvarázsol. A férjemmel most közös zongoristakedvencük Rudolf Buchbinder, akinek lenyűgöz az eleganciája, az elképesztő tudása. Fantasztikus, ahogy megformál egy Mozart- vagy Beethoven-szonátát, s a játékaival képes a hallgatóságot más világokba röpíteni. Igazi transzcendens muzsikus, ahogyan Jasha Heifetz is. Minden zenei formálásuk mögött mély tartalom, erős töltés rejlik. Elementáris energiát sugároznak, miközben a játékukra jellemző a finomság és a sok-sok érzelem. Buchbindernek decemberben Grazban lesz koncertje, s a férjemmel élőben is meg akarjuk hallgatni az előadását, mert ritkaság, hogy valaki ennyire képes legyen 'énekelni' a hangszerével. Sokat tanulok tőle és Heifetzről is, a játéku még mindig annyi érdekes zenei gondolatra hívja fel a figyelmemet! Hiszen ma is mindennap velem van a muzsika, ha nem is skálázok, azért dudorászom rendszeresen. Azt gondoltam, fájdalmasabb lesz ez a visszaemlékezés, de szerencsére nem így történt, hiszen minden olyan, mintha most történt volna: a Kodály-énekverseny, a bécsi debütálás, a karrier különböző állomásai... Érdekes módon nem érzem az idő múlását sem fizikailag, sem szellemileg, és remélem, így marad ez még nagyon sokáig! A Magyar Művészei Akadémia felkérésére lesz jövő ősszel születésnapi koncertem a Pesti Vigadóban, arra válogatjuk már a programot a férjemmel. Csupa különleges ráadászámot illesztünk a műsorba, s az est címe Da capo lesz. Ugyanis ilyen a zenével való kapcsolatunk - sosem fejezzük be, hanem mindig újra és újra kezdjük!

Réfi Zsuzsanna

VÁLOGATÁS TOKODY ILONA YOUTUBE FELVÉTELEIBŐL

Muzsikuszportrék - Tokody Ilona (1:41:13)

Hűvösvölgyi Ildikó vendégségbe hívta zenész barátait a Madách Színház Tolnay Szalonjába, ahol jó hangulatú beszélgetés mellett közösen zenéltek is. A sorozat 1999-2003 között volt műsoron. A tizennyolcadik részben Tokody Ilona operaénekes volt a vendége. Zongorán közreműködik Pál Anikó.

A felvétel 2002. május 4-én készült. A Madách Színház engedélyével.

Kontúr – Tokody Ilona operaénekes (2022. április 23.) (40:05)

Az M5 a közmédia kulturális csatornája.

Tokody Ilona ária- és dalestje – Verdi: Il poveretto (3:02)

Tokody Ilona ária- és dalestje Guiseppe Verdi műveiből.

Verdi: Il poveretto előadja: Tokody Ilona, közreműködik: Ács János – zongora
(Pesti Vigadó-Makovecz-terem, 2014. október 18.)

Tokody Ilona ária- és dalestje Guiseppe Verdi műveiből I. (4:13)

Tokody Ilona ária- és dalestje Guiseppe Verdi műveiből.

Verdi: Traviata Violetta és Alfredo kettőse a IV. felvonásból

Tokody Ilona és Muskát András (ének).

Zongorán közreműködik: Ács János
(Pesti Vigadó-Makovecz-terem, 2014. október 18.)

Tokody Ilona ária- és dalestje – Verdi: Ave Maria (6:19)

Tokody Ilona ária- és dalestje Guiseppe Verdi műveiből.

Verdi: Ave Maria

Tokody Ilona (ének), Ács János - zongora

(Pesti Vigadó-Makovecz-terem, 2014. október 18.)

Tokody Ilona ária- és dalestje – Verdi: Pietá, Signor! (2:34)

Tokody Ilona ária- és dalestje Guiseppe Verdi műveiből.

Verdi: Pietá, Signor! (magyarországi ősbemutató)

Tokody Ilona (ének), közreműködik: Ács János – zongora

(Pesti Vigadó-Makovecz-terem, 2014. október 18.)

Verdi: Don Carlo - „Ma lassù ci vedremo...” (Ilona Tokody, Péter Kelen) (5:19)

Elisabetta: Tokody Ilona, Don Carlo: Kelen Péter

Vezényel: Lukács Ervin

(Magyar Állami Operaház 2002)

Verdi: Falstaff - Alice-Falstaff duett (Tokody Ilona, Melis György) (5:00)

Verdi: Falstaff - Alice-Falstaff duet (Sung in Hungarian) Alice: Tokody Ilona, Falstaff: Melis György

Tokody Ilona: Puccini: Turandot: Liu áriája (2:35)

Tokody Ilona-Polgár László - Rossini: Cat duet (Macskaduett) (3:01)

Rossini: Macskaduett / Cat duet - Tokody Ilona, Polgár László Zongora / Piano: Jandó Jenő 1975

Tokody Ilona-Kelen Péter - Antonia és Hoffmann kettőse - Offenbach: Hoffmann meséi (2:38)

Offenbach: Hoffmann meséi

Antónia: Tokody Ilona, Hoffmann: Kelen Péter

Nyári Károly - Tokody Ilona - Time To Say Goodbye (Magyar Állami Operaház 2017.) (4:43)

Nyári Károly és Tokody Ilona különleges előadása a Time To Say Goodbye című dalnak, Nyári Károly Koncert az Operában című koncertjén a Magyar Állami Operaház színpadán 2017. július 7-én.

Vezényel: Kovács László

Válogatás [Tokody Ilona](#) honlapjáról

Tokody Ilona és José Carreras (G. Bizet: Carmen - Dortmund Stadthalle)

Tokody Ilon és Plácido Domingo (G. Puccini: A bohémélet - Covent Garden, London)

Tokody Ilona és Luciano Pavarotti (G. Puccini: A bohémélet-Teatro Colon Buenos Aires)

Luis Lima, Ruggero Raimondi, Renato Bruson, Tokody Ilona, Claudio Abbado,
Helmuth Dresden (G. Verdi: Simon Boccanegra)

Sólyom-Nagy Sándor, Polgár László, Tokody Ilona, Kelen Péter
(G. Puccini: A bohémélet-Magyar Állami Operaház)